

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kilpiö, Juha-Pekka

Title: Vireessä ja vaikutuksessa

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Nihil Interit, 2019.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kilpiö, J.-P. (2019, 25). Vireessä ja vaikutuksessa. Tuli & Savu, (96), 4-5.
<http://www.tulijasavu.net/2019/05/vireessa-ja-vaikutuksessa/>

Vireessä ja vaikutuksessa

10.5.2019 :: Artikkelit, nro 96, Pääkirjoitukset

Tässä vuoden ensimmäisessä numerossa aiheemme on *Vire*, toisin sanoen sävy, tunne, tunnelma, vivahde, mieliala, ilmapiiri, ambienssi... Kuten lähisanojen ketju osoittaa, aihe ei ole juurikaan selväräinen.

Tunneilmaisu on totta kai lyyrisen runouden ydinnestettä, varsinkin romantiikasta eteenpäin. Usein lyriikka mieli käsitellä jopa vihan kaltaisia tunteita niin, että ne ylevöityvät. Mutta puhtaiden ja arvovaltaisten tunteiden ohella ambivalentit, sekavat, kehnot tai vain pienet ja intensiteetiltään matalat tunteet voivat olla esteettisesti relevantteja ja yhteiskunnallisesti kuvaavampia, kuten **Sianne Ngai** osoittaa tutkimuksissaan *Ugly Feelings* (2005) ja *Our Aesthetic Categories. Zany, Cute, Interesting* (2012). Ne voivat aktivoitua esimerkiksi silloin, kun erilaisten kielilähtöisten ja käsitteellisten runouksien - niitäkin on leegio - tunnelataus ei palaudu puhujan ilmaisuun vaan itse tekstillä on oma sävynsä ja vireensä. Tällöin myös intensiteetin vaihtelu, levottomuus ja häiriöt lukutilanteessa voivat olla aivan kohdallisia vaikutuksia.

Ei niin, että tunnepuhetta pitäisi välttämättä jotenkin selkeyttää, mutta estetiikassa ja yhteiskuntatieteissä on tehty käyttökelpoinen jako *emootioiden* ja *affektien* välille, ja sitä hyödyntää osa tämänkin numeron kirjoittajista. Emootio on minälähtöinen ja tunnistettava, sen voi nimetä ja sillä on kulttuurihistoria. Affekti syntyy vaikutuksessa, joka tulee jostain ulkopuolelta, joten se ei ole yksilöllinen eikä selkeästi määriteltävissä. Rakas lukija, sinun affektisi eivät ole yksin sinun, mutta ne eivät liioin ole pelkän tekstin määräämiä vaan syntyvät tässä rykelmässä. Affekti on aina jotain potentiaalista. Luultavasti runous on omiaan tuottamaan juuri affekteja, koska siinä tunneviritystä ei tarvitse välittää jonkin henkilöhaahmon kautta, ei ”uskottavan” tai minkään muunkaan, vaan se voi syntyä silkasta kielestä.

Jos tutkimuksella kuitenkin on taipumusta arvostaa affektit korkeammalle, runous voi näyttää myös henkilöitä kuvaamalla, että perinteiset emootiot eivät välttämättä ole simplistisiä eivätkä yksiselitteisiä vaan nimeäminen tuottaa niihin aina jonkin uuden sävytyksen. **Pauliina Haasjoen** runossa ”Paratiisissa haikarat lentävät vasemmalta” (*Aallonmurtaja*, 2011) kuvaillaan **Werner Herzogin** elokuvaa *Fata Morgana* (1971) ja puhuja pohtii siinä esiintyvän pojan tunteita, ”ovatko ne:”

Viha aavikkoa kohtaan. Tylsistyminen.
Jännitys. Jalkapallo.
Vatsassa tuntuvat asiat. Riemu. Vallanhimo.
Nauru. Ikävä. Mietteet joita musiikki ja runous nostattavat.
Liikutus.

Kiinnostavaa onkin mahdollisten emootioiden kooste ja se, miten ne yhdistyvät ruumiillisiin affekteihin, joita on vaikeampi määrittää ja luokitella: vatsassa tuntuvat asiat, nauru, liikutus.

Vire liittyy sekä konkreettiseen kirjoitustyöhön että tekstien ominaisuuksiin ja runoilmaisuun. Lisäksi sillä on musiikillinen merkityksensä. Nämä kaikki puolet ovat läsnä tämän numeron teksteissä. Ne tulevat yhteen **Rainer Maria Rilken** esseessä ”Alkuääni”, jossa äänentoistoteknologia innoittaa laajentamaan runouden aistialaa. Se on ilmestynyt alun perin vuonna 1919, ja sen on suomentanut **Arja Meski**.

Tunteet ja affektit ovat tulleet selkeästi esiin ja olennaisiksi nykytyössä ja erityisesti prekaarisuuden ja kognitiivisen kapitalismin olosuhteissa, kuten **Taija Roihan** ja **Sini Silverin** teksteistä käy ilmi. Tätä silmällä pitäen järjestimme myös kiertohaastattelun, jossa kysimme, miten runoilijat aivan konkreettisesti tekevät kirjoitustyötään.

Tuli & Savussa esiteltiin konseptuaalista runoutta jo numerossa 3/2002 ja laajemmin kokonaisessa *Konseptualismi*-teemanumerossa vuonna 2011 (nro 64). Nyt on vuorossa jälkikonseptuaalinen runous. **Tuomas Taskinen** on suomentanut otteen **Felix Bernsteinin** esseestä *Notes on Post-Conceptual Poetry* ja pohtii omassa esseessään, voiko Bernsteinin ideoita soveltaa suomalaiseen runouteen.

Panu Sivonen käsittelee tekstissään musiikin viritysjärjestelmiä, ja **Paavo Kässi** ja **Karoliina Lummaa** jatkavat kokeellisen musiikin aiheista. Runoilijatulokkaitamme ovat tällä kertaa **Matias Loikala** ja **Petri Merenlahti**.

Vuoden toisen numeron teema on *Yhteisö*. Sen odotukseen voi virittäytyä vaikkapa lukemalla tuoretta *The Sacred Conspiracy* -teosta (2018), joka sisältää tuon oudoista oudoimman salaseuran, **Georges Bataillen** ja kumppaneiden Acéphalen, tekstejä ja sisäisiä dokumentteja. *Tuli & Savu* toivottaa ambienttia kevättä!

Juha-Pekka Kilpiö